

Saksfremlegg

Arkivreferanse: 2024/4885-1

Saksbehandler: Emil Melting

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
		Hitra formannskap

Kommunedirektørens forslag til Handlings- og økonomiplan 2025-2028

Kommunedirektørens innstilling

Hitra formannskap vedtar å legge ut forslag til Handlings- og økonomiplan 2025-2028, herunder betalingssatser og gebyrregulativ for 2025 for Hitra kommune til offentlig ettersyn i perioden 08.11.-22.11.2024. Frist for høringsinnspill er innen den 22.11.2024.

Høringsforslaget innebærer drifts- og investeringsbudsjett slik det fremgår i Framsikt.

- Bevilgningsoversikt drift og investering og økonomisk oversikt drift.
- Årlig utvikling i gjeld i planperioden.

Kommunalområdenes og Storkjøkkenets rammer fastsettes i henhold til bevilgningsoversikt drift og rammetildelingen er netto driftsrammer.

1. Betalingssatser og gebyrer

Gebyrer økes i takt med Stortingets fastsatte satser eller med deflator 4,1% (ordinær pris og lønnsvekst).

Det vises for øvrig til enkeltsaker for detaljert oversikt over gebyrregulativ der også statlige satser er med. Husleie økes i henhold til konsumprisindeksen.

Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester er lagt til grunn ved fastsettelse av avgifter/gebyrer for vann, avløp, feiing, plan- og byggesaksbehandling og kart/oppmåling.

Vangebyret foreslås økt med 25%:

- Abonnementsgebyret økes fra kr 2.484 til kr 3.074 eks. mva.
- Forbruksgebyret økes fra kr 15,22 til kr 19,20 eks. mva. pr. m³
- Øvrig gebyr (tilknytningsgebyr, tilleggsgebyr m.m.) innenfor vann økes med deflator 4,1 %.

Avløpsgebyret holdes uendret:

- Abonnementsgebyret, uendret med kr 2.410,40 eks. mva.
- Forbruksgebyret, uendret kr 12,66 eks. mva. pr. m³.
- Øvrig gebyr (tilknytningsgebyr, tilleggsgebyr m.m.) innenfor avløp økes med deflator 4,1 %.

Feiegebyret foreslås økt med deflator 4,1%, fra kr 395,62 eks. mva. til kr 411,84 eks. mva.

Renovasjonsgebyr ReMidt IKS for 2025 fastsettes til:

- Renovasjon husholdninger: kr 4.450 eks. mva. (økes med 8,5 % fra kr 4.100 i 2024)
- Renovasjon fritidshus (Servicegrad2): kr 1.700 eks. mva. (økes med 6,9 % fra kr 1.590 i 2024)
- Slamgebyr:
 - Oppmøtepris kr 834 per anlegg, eks. mva. (O) (økes med 11,8 % fra kr 746 per anlegg i 2024)
 - Tømming og behandling fra slamavskiller kr 504 per m³, eks. mva. (P1) (økes med 11,8 % fra kr 451 i 2024)
 - Tømming og behandling fra tett tank kr 427 per m³, eks. mva. (P2) (økes med 11,8 % fra kr 382 i 2024)
 - Tømming og behandling fra minirensanlegg kr 427 per m³, eks. mva. (P2) (økes med 11,8 % fra kr 382 i 2024)

Plan- og byggesaksbehandling og kart/oppmåling: gebyrsatser foreslås i hovedsak økt med deflator 4,1%.

2. Skatt

a) I medhold av eiendomsskattelovens §§2 og 3 skal følgende utskrivningsalternativ benyttes for skatteåret 2025:

bare på Kraftanlegg, vindkraftverk, kraftnettet og anlegg omfattet av særskattereglene for petroleum, jfr. eiendomsskattelovens §3 bokstav c). Utskrivningsalternativet omfatter også flytende oppdrettsanlegg i sjø, jfr. Eiendomsskattelovens § 4 tredje ledd.

Eiendomsskattesatsen settes til 7 promille.

Eiendomsskatten skal betales i to terminer. Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt benytter kommunen vedtatte skattevedtekter.

b) Skattøret fastsettes til 12,75 % i henhold til Regjeringens forslag til Statsbudsjett.

c) Skatteanslaget fastsettes til kr 188.959.000 for 2025.

3. Renter/lån

Kommunestyret godkjenner en låneramme for 2025 på kr 221.581.000, jfr. bevilgningsoversikt investering.

Det beregnes et gjennomsnittlig rentenivå for hele planperioden med 4,1%.

Lån opptas når kommunedirektøren finner det nødvendig i forhold til prosjektenes utvikling og kommunens likviditet, jfr. økonomireglementet.

Startlån tas opp med kr 24.000.000 i 2025. Eventuelle økninger i startlån i løpet av året tas opp som egen sak i kommunestyret.

4. Lønns- og prisvekst

I budsjettet for 2025 er det beregnet en pris- og lønnsvekst på kommunalområdene med 4,1%, som er i tråd med beregnet deflator i statsbudsjettet.

5. Kontrollutvalgets forslag til budsjett er innarbeidet i fremlagt handlings- og økonomiplan.

6. Kommunedirektøren foreslår en økning i driftstilskuddet til Hitra kirkelig fellesråd fra 2024 til 2025 med 4,2 %, fra kr 3.531.000 til kr 3.680.855.

Kommunedirektøren foreslår følgende investeringsmidler til Hitra kirkelige fellesråd:

	2025	2026	2027	2028
Generelt investeringstilskudd	Kr 1.200.000	Kr 650.000	Kr 500.000	Kr 500.000
Tiltak Fillan og Sandstad gravplasser	Kr 3.500.000	0	0	0
Navnet minnelund andre gravplasser	0	Kr 600.000	0	0
Finansieres med låneopptak	Kr 4.700.000	Kr 1.250.000	Kr 500.000	Kr 500.000

7. Formannskapet og utvalgene gis fullmakt til å omdisponere innenfor utgiftsrammene for det enkelte rammeområde i henhold til vedtatte økonomireglement.

8. Handlingsregler legges til grunn for kommunens økonomistyring.

Ingjerd Astad
Kommunedirektør

Emil Melting
Kommunalsjef økonomi

Dokumentet er elektronisk og inneholder derfor ikke underskrift

Vedlegg:

- 1 Hitra Storkjøkken - Forslag til Årsbudsjett 2025 og Økonomiplan 25-28
- 2 Kontrollutvalget - Budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2028
- 3 ReMidt AS - Styrets forslag til gebyr for 2025
- 4 Budsjettnotat selvkostområder - Hitra kommune 2025
- 5 Gebyrnivå, familie med to barn (2025)
- 6 Gebyrnivå (2025) sammenlignet med nabokommuner for VAR

Sammendrag

Kommunedirektøren legger med dette fram sitt forslag til handlings- og økonomiplan (HØP) for perioden 2025-2028 der første år er årsbudsjett for 2025.

De økonomiske rammene budsjettet bygger på er framlagt statsbudsjett for 2025. Kommunen har pr. 01.07.2024 et innbyggertall på 5352. Det er dette innbyggertallet sammen med demografiske forhold som danner grunnlaget for rammeoverføringene fra staten for neste år. For årene 2026-2028 har vi lagt til grunn en befolkningsvekst på 75 pr. år. Dette er i tråd med vår overordnede målsetning på økning i antall innbyggere hvert år.

Hovedutfordringene i årets budsjettprosess er at det fortsatt er en del usikkerhet på makronivå som gjør det utfordrende å planlegge frem i tid, både på inntekts- og utgiftssiden. Disse er ytterligere omtalt i selve HØP-dokumentet.

Kommunedirektørens forslag til Handlings- og økonomiplan er basert på det vi har av kunnskap pr. oktober 2024. Vi vet noe mer når neste års statsbudsjett blir endelig vedtatt i desember, og det er blant annet signalisert fra regjeringens side at det vil komme ytterligere inntekter for budsjettåret 2024 og 2025. Dette vil igjen påvirke størrelsen på fondsavsetning og påvirke våre handlingsregler i årene fremover.

Det er lagt opp til et nøkternt budsjett for 2025 og i stor grad handler det om en videreføring av nåværende økonomiske planperiode. Det som er lagt inn som budsjettforslag for 2025 er basert på en videreføring av tjenesteproduksjon slik den er i dag, men dette vil være behov for å justere på tidligere vedtak om bruk av disposisjonsfond for å oppnå dette. Kommunedirektøren vil her særlig trekke frem en reduksjon av inntekter innenfor helse og omsorg med kr 9,1 mill. fra 2024 til 2025. Årsaken er beskrevet lengre ned i saksframlegget.

Pga. økte kapitalkostnader i 2024 og resten av perioden, ser kommunedirektøren at det heller ikke er rom for mange nye investeringer i planperioden 2025-2028. Disposisjonsfondet blir lavere utover perioden og vedtatte handlingsregler utfordres kraftig.

Dette er førstegangsbehandling av HØP, og formannskapet skal ta stilling til om kommunedirektørens forslag til Handlings- og økonomiplan 2025-28 og budsjett 2025 skal legges ut på høring.

Bakgrunn for saken

Ifølge kommunelovens §§44-47 skal kommuner forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid. Kommunen skal utarbeide samordnede og realistiske planer for egen virksomhet og økonomi og for lokalsamfunnets utvikling. Kommunestyret skal selv vedta økonomiplanen og årsbudsjettet. Økonomiplanen for de neste fire årene og årsbudsjettet for det kommende året skal vedtas før årsskiftet.

For høsten 2024 legges det opp til følgende tidslinje for politisk behandling:

04.11.	1.gangsbehandling Hitra FSK
08.11-22.11	Høringsperiode (med behandling i utvalg og råd)
05.12	2.gangsbehandling Hitra FSK
12.12	Endelig behandling/sluttbehandling Hitra KST

Saksopplysninger

Denne versjonen av Handlings- og økonomiplan 2025-28 («HØP2025-28») samt årsbudsjett 2025 er utarbeidet gjennom det digitale budsjettverktøyet Framsikt. Verktøyet benyttes til utarbeidelse av handlings- og økonomiplan, årsrapport, tertialrapporter og mellomrapporteringer, og ble tatt i bruk for første gang i 2022. Framsikt benyttes av over 200 kommuner i Norge og er spesialtilpasset offentlig sektor. Formålet ved en overgang fra tidligere PDF-versjon til en digital utgave er å gjøre HØP mer leservennlig og tilgjengelig for brukere, samtidig som det vil spare ressurser i form av tidsbruk for administrasjon. Med denne løsningen vil det være enklere å navigere fra et tema til et annet, også mellom rammeområder, og det som er overordnet tall og tekster.

Lenke til Handlings- og økonomiplan 2025-2028 finner dere her:

<https://appublishframsikt-staging.azurewebsites.net/2025/hitra/36a022a6-6caf-41d7-97a6-e8b71de41182/bm-2025-høp2025-28>

Gjeldende plan er basert på overordnede planer, styringsverktøy og strategier. 'Strategi 2030', setter retning for hva vi ser er viktig å forsterke og utvikle for hvordan VÅRT HITRA skal bli i nær framtid. I Strategi for attraktivitet og verdiskaping er målbildet ytterligere konkretisert og forsterket.

Utgangspunktet for arbeidet med budsjett 2025 og handlings- og økonomiplan for 2025-2028, er driftsnivået i gjeldende plan 2024-27. Kommunedirektøren presenterte de overordnede økonomiske rammebetingelsene til formannskap og utvalgslederene den 22.oktober.

Utfordringsbildet for tjenesteområdene blir gjennomgått i formannskapet i forkant av behandlingen av denne saken.

Endringer på makronivå – Usikker tid for kommunene

Denne tittelen var også med i fjorårets saksframlegg og gjelder kanskje mer enn noen gang.

I årets forslag til rullering av økonomiplan og neste års budsjett har det vært en mer krevende prosess enn på lenge. Selv om Hitra kommune får gode ekstrainntekter i form av Havbruksfond og produksjonsavgift på landbasert vindkraft merker også vi tuffe økonomiske tider for kommune-Norge.

Vi opplever fortsatt urolige tider i verden med krig i Ukraina og på Gazastripen. Dette bidrar til ustabilitet i økonomien som påvirker også vi i Norge. Av stikkord kan nevnes:

- Høy inflasjon (prisstigning) på varer og tjenester
- Høy styringsrente (rentenedgang lar vente på seg)
- Økte pensjonskostnader
- Knapphet på arbeidskraft
- Økende andel unge voksne som står utenfor arbeidslivet
- Flyktningestrømmer
- Den demografiske utviklingen

Kommunedirektøren beskriver disse nærmere under «status og rammebetingelser» i HØP-dokumentet.

Videre er det foreslått endringer i de nasjonale forutsetningene (forslag til Statsbudsjett 2025). Vi nevner her følgende:

- Innføring av gratis SFO for 1-3.klassinger. Helårseffekt fra 2025 for også 3.klassinger fra neste år
- Reduksjon av maksimalsatser for foreldrebetaling i barnehager (Hitra: fra kr 3000,- til 1500,-). Helårseffekt fra neste år.

- Bortfall av tilskudd eller mindreinntekt innen rus- og psykiatri og andre ressurskrevende tjenester (eks. Oppfølgingsenheten, TNF)
- Redusert mva-sats på vann og avløp (fra 01.05.2025) fra 25 % til 15 %

Kommunens ulike driftsområder/rammeområder, deres hovedutfordringer og prioriteringer, er beskrevet under de respektive rammeområdene i kommunedirektørens forslag til handlings- og økonomiplan for 2025-2028 i Framsikt.

Frie inntekter 2025 – Anslag

Hitra kommune får en økning i overføringene fra staten på 7,7 prosent fra 2024 til 2025. Dette er uten havbruksfond, produksjonsavgift vindkraft og eiendomsskatt. Totalt anslag frie inntekter er på kr 502 mill., hvorav kr 441,2 mill. er rammetilskudd og skatt. I beregningen av de frie inntektene videre i planperioden 2026-2028 er det lagt inn en forventet innbyggervest på 75 personer, noe som er i tråd med den vedtatte overordnede målsetningen.

Pris- og lønnsvekst 2025 - Anslag

Forventet pris- og lønnsvekst (deflator) i kommunesektoren er på 4,1 prosent, hvorav 4,5 % i lønnsvekst og 3,5 % i prisvekst for kommunale varer og tjenester (3,0 i ordinær KPI). Dette er i tråd med nasjonale forventinger. Ved fremleggelse av statsbudsjettet er anslaget for 2024 justert til 4,4 %.

Selvkost – Gebyrnivå

Årsgebyr for vann er foreslått økt med 25 % for Hitra i 2025. Bakgrunnen for dette er en kombinasjon av høye kapitalutgifter de siste årene og økende utgifter til vedlikehold. Det er også i 2024 lavere inntekter fra salg av vann til avlusing, og prognosen viser derfor at selvkostfondet er brukt opp etter 2024. Sett bort i fra 2024, har ikke gebyrene hatt reell økning på 4 år, fordi det har vært et solid fond tidligere.

Regjeringen har foreslått at mva på vann og avløp skal reduseres fra 25 % til 15 % fra 01.05.2025. Dette gjør at den reelle økningen ikke vil være 25 % for sluttbruker som må betale mva i tillegg. Blir dette vedtatt vil foreslått gebyrregulativ endres tilsvarende.

Avløpsgebyret er foreslått uendret i 2025, men justert opp i årene 2026-2028 pga. nye rensekraft fra EU som etter hvert vil inntre og føre til økte kostnader for kommunene fremover. Pga. lavere mva-sats vil dette gebyret i praksis gå ned for sluttbruker i 2025.

Feiergebyret foreslås økt med deflator 4,1%. Her er det igjen fond, som i en 4 års periode vil bli redusert til 0 ifølge prognosene.

Hovedsakelig økes gebyrene innen *Plan, Landbruk og miljø* med deflator 4,1%. Gebyrinntektene for dette området svinger en del, fordi de avhenger av hvor mange og hvilke typer saker kommunen får til behandling hvert år.

Styret i Remidt IKS har foreslått *gebyrnivå for renovasjon og slam* for 2025, med en gjennomsnittlig økning på 10,4 %. Det er kommunestyret som vedtar renovasjonsgebyrene for 2025, med eventuelle kommunale påslag, i forbindelse med fastsettelsen av øvrige kommunale gebyrer. Gebyrforlaget skal behandles av representantskapet den 18.11.2024.

For oppstillinger og ytterligere detaljer rundt selvkost vises det til vedlagte budsjettnotat selvkost.

Budsjettforslag 2025 fra andre organer

Styret i *Hitra Storkjøkken KF* foreslår å holde prisene for beboerne på Helsetunet og hjemmeboende på samme nivå som i 2024, altså ingen økning. Dette begrunnes med at storkjøkkenets økonomi er god, og at størrelsen på disposisjonsfond nå er på 2,9 mill. (saldo 01.01.24). Det budsjetteres med bruk av dette fondet med kr 1,372 mill. til investeringer i 2024, blant annet investering i en selvbetjeningsbutikk/bod på kr 600.000.

Hitra kirkelige fellesråd har ikke behandlet og vedtatt sitt budsjettforslag innen dato for utsending av kommunedirektørens forslag til HØP2025-28. Det er derfor kun foreslått KPI-justering av eksisterende budsjett. Hitra Sokn sitt vedtatte forslag vil bli ettersendt til denne saken og deres forslag vil bli vurdert av kommunedirektøren inn mot formannskapets behandling den 04.11.

Kontrollutvalgssekretariatet (*Konsek Trøndelag IKS*) og *Revisjon Midt-Norge SA* har foreslått en økning i sine satser med hhv. kr 13.000 til kr 287.000 (økning på 4,8 %) og kr 93.000 til kr 931.000 (økning på 11 %). Sistnevnte sitt forslag er langt høyere enn deflator og kommunedirektøren ønsker, i samråd med andre kommuner, å utfordre revisjon på denne økningen. Forslaget fra kommunedirektøren er derfor at neste års budsjett settes til deflatorsats også her.

Foreslåtte investeringer

Tidligere vedtatte prosjekter

I gjeldende Handlings- og økonomiplan 2024-2027 er det lagt inn et stort og ambisiøst investeringsvolum. De fleste prosjektene er enten i gang eller under planlegging, men noen av investeringsrammene for budsjettåret 2024 må forskyves til neste år. Dette gjelder flere av de større prosjektene som «Bofellesskap Demente», «Utvidelse av Hitra Kysthavn» og enkelte prosjekter innen «Hovedplan Vann». I tillegg må budsjettsummen på prosjektet «Nye Fillan skole» justeres med større rammer i 2024 og 2025 og tilsvarende mindre for 2026. Dette gjør også at det blir noen endringer i forventet låneopptak i perioden. Foreløpige tall er lagt inn i økonomiplanen, men endelig forslag til justeringer vil komme til 2.gangsbehandling i desember i forbindelse med saldering av årets budsjett.

Forslag til nye investeringer

I og med at det er allerede ligger inne et ambisiøst investeringsvolum er det i utgangspunktet ikke rom for mange nye tunge investeringer på nåværende tidspunkt. Dette sett opp mot vår økonomiske bæreevne, men også opp mot vår interne kapasitet (ressursbruk). Kommunedirektøren foreslår likevel følgende ekstrabevilgninger på investeringsbudsjettet den kommende perioden:

Investering	År	Sum	Totalt beløp	Årsak
Tilleggsbevilgning «Bofellesskap Demente»	2025/2026	Kr. 53.282.000	132.054.000	Oppdatert prisoverslag
Tilleggsbevilgning Sunde brannstasjon	2025	Kr 1.000.000	2.300.000	For å få ferdigstilt prosjektet
Oppgradering uteområder Fillan barnehage	2025	Kr 3.000.000	3.000.000	Lukke avvik iht. miljørettet helsevern
SUM		57.282.000		

Det er foreslått bevilget ekstra midler til to av våre nåværende prosjekter. Bofellesskap Demente er foreslått tilført kr 53.282.000 ekstra etter oppdaterte priskalkyler på totalt kr 132.054.000. Fratrullet ytterligere mva-kompensasjon utgjør dette en ekstra lånebelastning til allerede vedtatt låneopptak på kr 42.625.425.

Det er også foreslått en økning på kr 1.000.000 til ferdigstilling av Sunde brannstasjon. I tillegg vil da rest budsjettsum på kr 100.000 i 2024 overføres til 2025.

Oppgradering av uteområder i Fillan barnehage er for å lukke avvik iht. miljørettet helsevern og utbedringer knyttet til utvidelse av barnehagen og endret bruk.

Vurdering

Nytt inntektssystem fra 2025 – godt nytt for Hitra!

Fra og med 01.01.2025 vil nytt inntektssystem tre i kraft i Norge. I hovedsak består det nye inntektssystemet av de samme prinsippene som før, men forskjellen er større omfordelingen mellom kommunene. Det nye inntektssystemet gir derfor ikke noe ekstra inntekt isolert sett til kommunesektoren. Forskjellen ligger derfor i at de skattesterke kommunene (de med høye skatteinntekter) må gi fra seg en større del av «kaka» enn før til de skattesvake kommunene. I dette ligger det at den symmetriske inntektsutjamninga øker fra 60 til 64 %.

I tillegg til dette er det noen endringer i kostnadsnøkklene som er i tråd med samfunnsutviklingen, hvorav blant annet økt vekt til levekårskriterium. Hitra kommune får en økning på ca. kr 7,7 mill. som følge av omleggingen av inntektssystemet. Tabellen under viser en oversikt over hvordan dette slår ut for trønderske kommuner:

	Samlet før vekst og tapskomp. (1 000 kr)	Samlet etter vekst og tapskomp (1 000 kr)		Samlet før vekst og tapskomp (1 000 kr)	Samlet etter vekst og tapskomp. (1 000 kr)
Trondheim	15 523	80 528	Verdal	-5 002	131
Steinkjer	-20 977	1	Snåsa	-5 442	1
Namsos	-7 399	1	Lierne	-2 476	0
Frøya	-50 457	-50 295	Røyrvik	1 835	1 940
Osen	1 428	1 533	Namsskogan	-1 336	-1 312
Oppdal	-7 345	1	Grong	290	909
Rennebu	3 313	3 890	Høylandet	-2 194	0
Røros	-1 925	0	Overhalla	4 456	5 766
Holtålen	-1 101	0	Flatanger	530	563
Midtre Gauldal	12 477	14 501	Leka	920	937
Melhus	10 989	16 788	Inderøy	-8 456	1
Skaun	4 271	7 152	Indre Fosen	3 164	6 564
Malvik	7 254	12 115	Heim	-1 214	160
Selbu	2 037	2 999	Hitra	7 088	7 684
Tydal	893	916	Ørland	-12 943	1
Meråker	1 975	2 258	Åfjord	-6 715	-6 587
Stjørdal	-5 735	2 597	Orkland	-9 735	0
Frosta	5 478	6 382	Nærøysund	-22 048	-20 819
Levanger	-9 267	1	Rindal	1 948	2 513

Ekstraordinære inntekter for Hitra kommune

Havbruksfondet

For Hitra kommune er inntektene fra Havbruksfondet svært viktig, noe som gir oss en økonomisk trygghet. Siden første utbetalinger kom i 2017, har Hitra kommune mottatt ca. 350 mill. gjennom Havbruksfondet frem til 2024. Årets utbetaling (2024) ble på 98,7 mill, noe som er drøyt 28 mill. bedre enn budsjettert. Budsjetterte inntekter fra Havbruksfondet i 2025 er på kr 35,1 millioner. Dette tallet er hentet fra Kontali Analyse AS som er et selskap som har god kompetanse på beregning av inntekter fra Havbruksnæringen. Det har videre beregnet følgende inntekter for hele perioden:

År	2025	2026	2027	2028
Utbetaling Hitra	35,1 mill.	86,2 mill.	40,1 mill.	109 mill.

Det er disse tallene vi har lagt til grunn i HØP2025-28.

Det er imidlertid viktig å presisere at disse tallene er noe usikre, og er basert på blant annet salgsinntekter fra auksjoner annenhvert år og vår andel stående biomasse i sjø til enhver tid.

Produksjonsavgift landbasert vindkraft

Denne ordningen trådte i kraft i 01.07.2022 og består i en avgift pr. produsert kWt som vertskommuner for vindkraft får tildelt. Dette er en avgift som vindprodusentene må betale og kommer inn året etter (etterskuddsvis). Vi mottok første innbetaling (kr 1.608.000) på denne i 2023, men en sats på 1 øre pr. produsert kWt for 6 mnd produksjon. I 2024 er satsen økt til 2 øre pr. kWt, samtidig som vi får en helårseffekt. Innbetalingen ble derfor på kr 7.360.000. Til neste år er satsen økt med 0,3 øre og satsen pr. produserte kWt på 2,3 øre. Gitt at de produserer ca. like mye i år som i fjor får vi da enda noe mer. Vi har derfor budsjettert med kr 8,5 mill. på denne i årene fremover:

R-2023	R-2024	B-2025	B-2026	B-2027	B-2028
1 608 000	7 360 000	8 500 000	8 500 000	8 500 000	8 500 000

Statsbudsjettet 2025 – noen eksempler

Forslag til Statsbudsjett 2025 ble lagt frem den 07. oktober og skal sluttbehandles i Stortinget i desember. Det er ikke forventet at det vil bli store endringer fra forslaget som nå foreligger, men det er signalisert at det vil komme ytterligere midler ved saldering av årets budsjett pga. svak kommuneøkonomi over stort sett hele Norge (KS forventer et driftsmessig underskudd på totalt kr 15 milliarder for kommune-Norge). Det kan også interessant å se om det kommer flere midler i årene fremover da en tilleggsbevilgning på årets budsjett ikke nødvendigvis løser utfordringene kommunene har på lengre sikt.

I forhold til neste år forslag til Statsbudsjett er det et par punkter det er verdt å kommentere ytterligere:

Innføring av gratis SFO for 3.klassinger (12 timer pr. uke)

Det er allerede innført gratis 12-timers plass på SFO for 1. og 2. klassinger, men nå vil også ordningen få en helårseffekt for 3.klassinger. Dvs. at tiltaket gjelder for alle elever fra 1.-3. klasse, noe som vil gi lavere foreldrebetaling enn tidligere. Regjeringen har lagt inn ekstra overføringer til kommunene for tapt inntekt i rammetilskuddet, men vi må selv dekke merkostnaden av ytterligere bemanning pga. flere barn i SFO.

Reduksjon av maksimal foreldrebetaling pr. barn i barnehager

For landet sin helhet er det innført en makssats på kr 2000 pr. barn. For kommuner beliggende i tiltakssone 5 og 6 (herunder Hitra kommune) er satsen redusert ytterligere til kr 1500 pr. barn. For

2025 vil dette tiltaket ha en helårseffekt, noe som vil gi lavere foreldrebetaling enn tidligere. Regjeringen har lagt inn ekstra overføringer til kommunene for tappt inntekt i rammetilskuddet (kr 1.525.000). Begge disse to tiltakene er i utgangspunktet positive tiltak fra regjeringen. Det bidrar til mindre belastning på barnefamiliers budsjett og man får (trolig) flere barn inn i barnehage og SFO. Utfordringen for oss som kommune er at vi får økt ressursbehov med de nye ordningene. Det kommer delvis kompensasjonsmidler fra staten for inntektsbortfallet for disse ordningene, men økningen i ressursbehovet blir ikke kompensert. Dette er krevende for oss, særlig blant de mindre enhetene.

Vi ser blant annet en markant økning i antall barn som benytter SFO-ordningen. Tallene under viser en oversikt over antall barn i SFO og andel barn av alle barn som benytter SFO i perioden 2021-2024. Vi ser en tydelig økning ut ifra hvilken aldersgruppe det gis tilbud om gratis plass (inntil 12 timer pr. uke):

Klasse/Skoleår	2021/22	Andel	2022/23	Andel	2023/24	Andel	2024/25	Andel
1.trinn	25	49 %	42	82 %	50	93 %	45	94 %
2.trinn	28	54 %	29	56 %	42	86 %	48	92 %
3.trinn	10	23 %	24	45 %	24	45 %	40	80 %
4.trinn	6	15 %	8	17 %	20	36 %	13	26 %
SUM	69		103		136		146	

2021/2022: Ingen gratis

2022/2023: Inntil 12 timer gratis 1.trinn

2023/2024: Inntil 12 timer gratis 1. trinn og 2. trinn

2024/2025: Inntil 12 timer gratis 1. trinn, 2. trinn og 3. trinn.

Oppsummert krever økningen langt flere ressurser da lovkravet sier at det skal være minimum 1 voksen pr. 12 barn på SFO. 69 barn totalt i 2021/2022 tilsvarer minimum 6 ansatte, mens 146 barn tilsvarer minimum 13 ansatte jmf. lovnormen. I praksis kan denne økningen bety enda flere ansatte da et er snakk om 5 enheter hvor antallet barn er ulikt.

Reduksjon av mva-satsen innenfor vann- og avløp

Det er foreslått en nedjustering av mva-satsen fra dagens 25 % til 15 % i neste års statsbudsjettet. Tiltaket skal virke fra 01.05.2025. I og med at vi foreslår å øke vanngebyret med 25 % vil dette bidra til at gebyrbelastningen for våre innbyggere blir noe mindre fra 2024 til 2025.

Bortfall av inntekter innenfor helse og omsorg – krevende for vår økonomi

I Statsbudsjettet er det foreslått at innslagspunktet økes fra 1.608.000 til kr 1.692.000 vedørende toppfinansieringsordningen ressurskrevende tjenester. Dvs. at kommunene får dekket 80 % av netto lønnsutgiftene utover innslagspunkt (netto = timer brukt direkte til bruker, adm.kostnader ikke med). Dette gjelder ikke brukere som over 67 år.

I budsjettforslaget som ligger er det lagt reduksjon i inntekter på ressurskrevende tjenester med netto 7,1 mill kroner. Dette skyldes ikke i hovedsak økt innslagspunkt, men årsaker er ett dødsfall, samt bortfall fra tre øvrige brukere pga. alder. To av disse har uendret tjeneste, men faller da ut grunnet alder.

Det er videre lagt reduksjon på vel 2 millioner på statstilskudd psykisk helse, da vi ikke registrerer noe tilskudd for 2025 så langt vi har funnet ut. Skjønnsmidler ressurskrevende er lagt inn slik som vist i utkast til statsbudsjett 2025 med 1,75 mill. kroner.

Refusjon ressurskrevende tjenester vil sannsynligvis fortsette å falle også i 2026 og 2027, ut over nedtrekk i budsjettforslag for 2025.

Utfordrende økonomi i kommune-Norge

Det er mange kommuner i Norge som for tiden sliter med dårlig økonomi. Årsakene til dette er sammensatt, men i hovedsak skyldes dette siste års prisstigninger, høyt rentenivå og mangel på arbeidskraft. Gjennomsnittlig lånebelastning i kommune-Norge har steget mye de siste årene og mange får utfordringer nå som renten er høy. Dette kommer blant annet av høyere priser på varer og tjenester, særlig innenfor bygg- og anlegg.

Mangel på arbeidskraft gjør også at utgiftene til overtid, vikarbruk og innleie av personell fra bemanningsselskaper har økt. Videre kan den demografiske utviklingen også påvirke økonomien, da vi får stadig flere eldre samtidig som vi får færre unge i arbeidsfør alder. Med andre ord forsørgerbrøken (antall personer i jobb vs. antall personer utenom jobb) øker.

Det pekes også på andre faktorer til dårlig kommuneøkonomi; ikke nok penger fra statlig hold for å finansiere kommunenes tjenester, manglende omstillingsevne blant kommuner samt flyktninger som blir dyrere for kommunene (kommunen får en større utgiftsandel enn tidligere).

KS har foretatt en undersøkelse på vegne av kommunene. Ut ifra denne går det mot et underskudd/merforbruk for kommune på 15 milliarder kroner i 2024. Som en konsekvens av dette har regjeringen lovet ytterligere penger til kommunene i saldert budsjett for inneværende år. Hvor mye det er snakk om er enda ikke kjent.

Det vil også være interessant å se hvilket nivå regjeringen legger seg på i statlige overføringer i årene fremover, da evt. årets ekstrabevilgning kun vil ha en kortvarig effekt.

Fondsutvikling

Hitra kommune har over tid hatt et solid disposisjonsfond, i hovedsak pga. gode ekstrainntekter gjennom Havbruksfondet over flere år. Konkrete tall og en grafisk oversikt over dette finner dere under kapittelet «status og rammebetingelser» i Framsikt.

Nivået på det ordinære disposisjonsfondet (ubundet driftsfond) er forholdsvis bra, men kommunedirektøren ser at dette vil krympe mye i årene fremover (særlig oddetallsår hvor vi har mindre utbetalinger fra Havbruksfondet). Budsjetterte tall i økonomiplanen viser at fondsreservene er borte mot slutten av perioden (2027/2028), i hovedsak pga. økte kapitalkostnader (renter og avdrag), men også fordi vi har et for høyt driftsnivå (se tabell under «status handlingsregler»).

Kommunedirektøren anbefaler derfor at tidligere vedtak om bruk av disposisjonsfond (overføring til investering) pålydende kr 75 mill. i 2025 nedjusteres til kr 50 mill. Dette vil føre til noe høyere reserver, samtidig som konsekvensen vil være tilsvarende økt låneopptak og høyere finanskostnader. Dette kan da forsvares gjennom størrelsen på disposisjonsfondet.

Gjeldsutvikling

Hitra kommune har hatt et forholdsvis høyt investeringsvolum over flere år. Både innenfor vannsektoren har det blitt investert mye, men også i øvrige bygg og anlegg. Bygging av Nye Fillan skole samt Bofellesskap Demente er de største investeringsprosjektene fremover, og vil medføre en solid økning i lånebelastningen til kommunen. Vi ser her et tydelig skille mellom 2023 og 24 (og årene fremover), særlig på skole-investeringen. Konkrete tall og en grafisk oversikt over dette finner dere under kapittelet «status og rammebetingelser» i Framsikt.

Vanngebyr og selvkostfond

Vanngebyret er i forslaget til handlings- og økonomiplan foreslått justert opp med 25 % fra 2024 til 2025. Bakgrunnen for dette er beskrevet her:

Vann og avløp er selvkostområder, hvilket vil si at utgifter knyttet til disse tjenestene i størst mulig grad skal være finansiert av gebyrer fra innbyggerne. Dersom det innbetales for mye i gebyrer målt mot utgiftsnivået skal disse midlene settes av på fond. Og motsatt; dersom inntektene er for lave i forhold til utgiftene må det enten tas av fond eller finansieres gjennom kommunekassen.

Hitra kommune har de siste 5-årene gått en forholdsvis høyt fond, i hovedsak med bakgrunn i ekstraintekter fra salg til havbruksnæringen. Dette har våre innbyggere nytt godt av over lengre tid (gjennom lave vanngebyrer, samt bortfall av enkelte terminer). Det er midlertid regler for hvor stort og hvor lenge vi kan ha et slikt fond, da dette er penger som tilhører innbyggerne, slik som andre selvkostområder.

Årsaken til at dette fondet nå straks er spist opp er imidlertid både med bakgrunn i regelverket (bevisst tilbakebetaling i form av lavere gebyrer/bortfall av terminer), men også økt investeringsvolum inkl. renteoppgang (høyere kapitalkostnader som spiser av fondet). I tillegg er det prognosert lavere inntekter enn tidligere i 2024, noe som gjør at tilførselen til fondet nå er langt mindre.

Regjeringen har foreslått at mva på vann og avløp skal reduseres fra 25 % til 15 % fra 01.05.2025. Dette gjør at den reelle økningen ikke vil være 25 % for sluttbruker som må betale mva i tillegg. Blir dette vedtatt vil foreslått gebyrregulativ endres tilsvarende. Under følger en budsjettert oppstilling av vanngebyret resten av perioden.

Gebysatser, Vann (inkl. mva.)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Abonnementsgebyr (kr/abonnent)	2 700	3 105	3 842	4 410	4 778	5 075
Endring, abonnementsgebyr		15,8 %	25,0 %	9,4 %	8,3 %	6,2 %
Forbruksgebyr (kr/m ³)	16,55	19,03	24,00	25,15	26,01	26,40
Endring, forbruksgebyr		16,0 %	25,0 %	7,9 %	3,4 %	1,5 %
Arsgebyr bolig ved 182 m³ årlig forbruk	5 712	6 568	8 210	8 987	9 512	9 880
Endring i gebyr fra året før		15,9 %	25,0 %	8,6 %	5,8 %	3,9 %

For øvrig vises det til vedlagte budsjettnotat vedrørende selvkostområdene for mer detaljerte tall og beskrivelser innenfor vannsektoren og de andre selvkostområdene.

Status handlingsregler

Hitra kommune har vedtatt fem handlingsregler for økonomisk styring. Handlingsreglene sier noe om den økonomiske tåleevnen til kommunen i dag og utover perioden.

Utvikling i nominelle kroner og økonomiske indikatorer. BEREGNING uten VAR i hele tusen	Lands-	PROGNOSE						Gj-snitt 2025-2028	Vedtatt handlingsregler
	snitt	Regnskap 2023	BUDSJETT 2024	B2025	B2026	B2027	B2028		
	2023								
Frie inntekter		434 714	533 446	501 977	565 633	534 614	619 766	555 498	
Renter og avdrag ekskl. VAR		44 606	55 197	65 802	76 023	74 798	72 459	72 270	
Renter og avdrag ekskl. VAR i % av frie inntekter		10,3%	10,3%	13,1%	13,4%	14,0%	11,7%	13,0%	<= 10,0%
Sum driftsinntekter i kr.		649 840	728 680	697 296	777 838	748 495	835 217	764 711	
Sum driftsinntekter i kr. ekskl. VAR		616 034	689 962	654 428	724 794	694 212	779 760	713 299	
Netto driftsresultat i kr. ekskl. VAR		-12 012	24 093	-31 786	2 591	-25 323	61 916	1 850	
Netto Driftsresultat i % av driftsinntekter, ekskl. VAR		-1,9%	3,5%	-4,9%	0,4%	-3,6%	7,9%	0,3%	>= 1,0%
Generelt disposisjonsfond i kr		74 651	127 163	45 685	48 582	23 457	85 466		
Totale Disposisjonsfond i kr.		111 569	160 088	78 609	81 506	56 381	118 391		
Generelt disposisjonsfond i % av driftsinntekter		11,5%	17,5%	6,6%	6,2%	3,1%	10,2%		>= 8,0%
Totale Disposisjonsfond i % av driftsinntekter		13,4%	17,2%	22,0%	11,3%	10,5%	14,2%		>= 15,0%
Langsiktig gjeld		1 019 721	1 228 659	1 423 787	1 477 279	1 494 815	1 468 301	1 344 082	
av dette: "gjeld som belaster driftsregnskapet"		421 586	442 214	784 549	790 004	751 841	694 326	755 180	
Gjeld som belaster drift i % av driftsinntekter	50,1%	64,9%	60,7%	112,5%	101,6%	100,4%	83,1%	98,8%	<= 75,0%

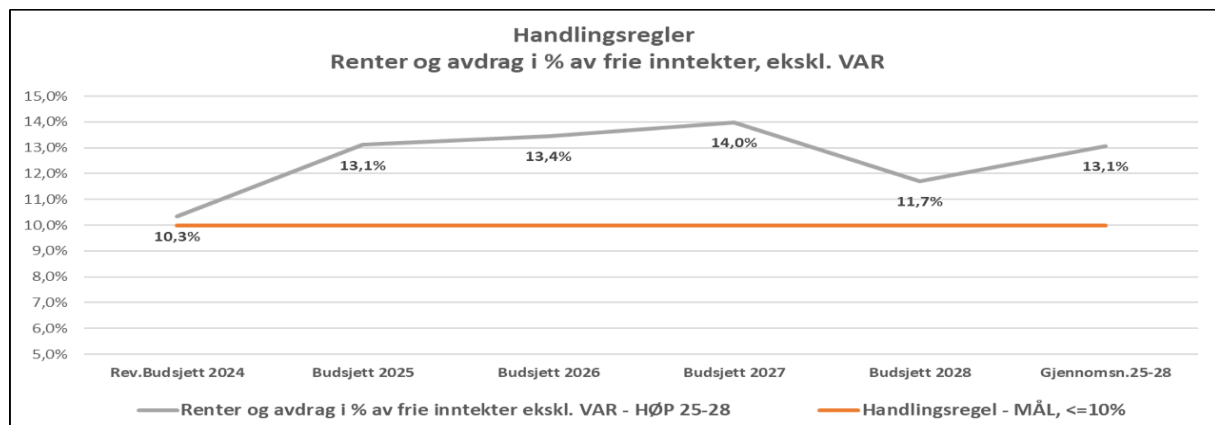
Gjennom den nye kommuneloven som trede i kraft i 2020 ble det lovfestet gjennom § 14-2, bokstav c at Kommunestyret skal vedta finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi.

Handlingsreglene skal fungere som styringsindikatorer som måler temperaturen på kommunens økonomiske ståsted og videre utvikling. Disse er viktige pekepinn for kommunens økonomi og vi bør ha som mål at alle våre målekriterier er innenfor handlingsreglene som er vedtatt. Våre beslutninger og valg vil i større eller mindre grad påvirke handlingsreglene.

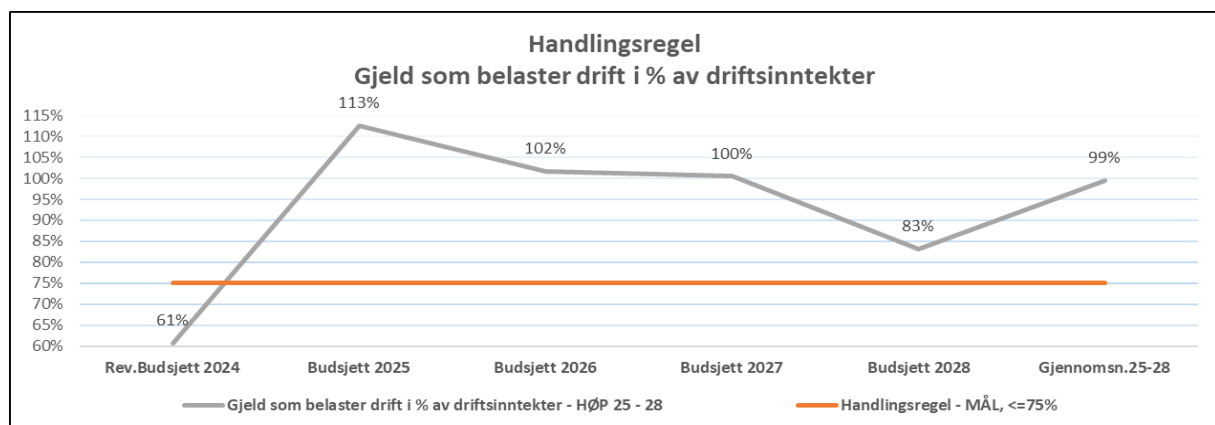
Vi er i gang med å revidere finans- og økonomireglementet for Hitra kommune. Her vil det komme forslag om noen justeringer i handlingsreglene. Vi ser blant annet på om det er nødvendig med å ha to handlingsregler for størrelse på disposisjonsfondet, da det i praksis ikke vil ha betydning om fondet er «fritt» eller ikke når inndekking av et driftsmessig underskudd skal disponeres.

I forslaget til Handlings- og økonomiplan 2025-28 er det lagt inn ytterligere opptak av lån. Dette fører til at handlingsregel om maksimale renter og avdrag, og andel gjeld som belaster driftsinntektene som en konsekvens blir påvirket i negativ retning. Investeringene har betydning for dette og det er beregnet nye låneopptak med kr 221,581 mill. i 2025. Kr. 63 mill. av dette er innenfor VAR-området. Det store låneopptaket skyldes en forflytning av investeringer, spesielt Fillan skole. Det blir høyere i 2025, men lavere i 2026 enn det som var opprinnelig plan. Det ligger også en økning i investering Bofellesskap demente.

Handlingsregelen for *renter og avdrag eksklusiv VAR er maksimum 10% av frie inntekter*. I hele perioden ligger kommunen over kravet. Gjennomsnitt for perioden vil da være 13,0%.

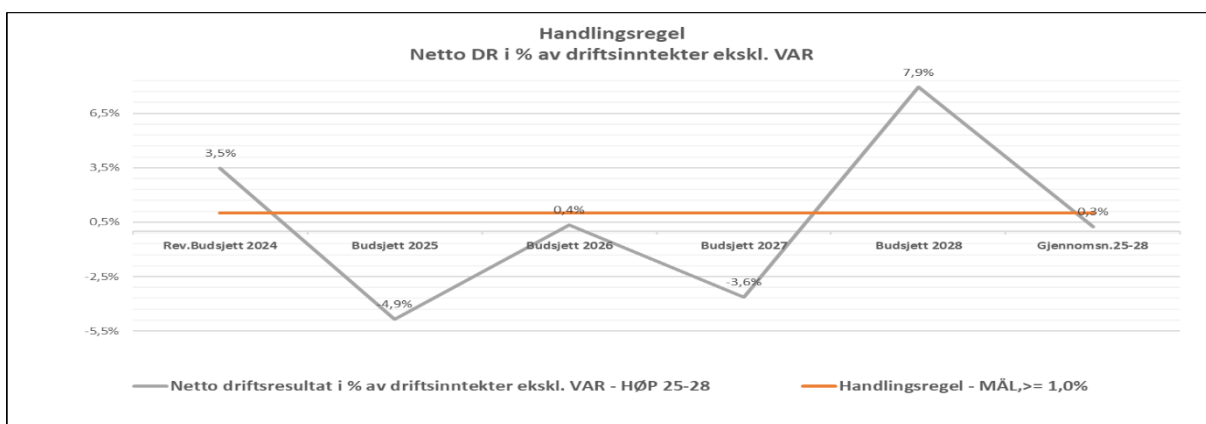
Videre vil handlingsregelen om *maksimalt gjeld som belaster drift i % av driftsinntektene* i hele perioden være over grensen på 75%. Gjennomsnittet her er 98,8% i 4-årsperioden.

Tabellene under viser utviklingen av total gjeld for planperioden, fordelt etter type gjeld.

Nivå på gjeldsutvikling og låneopptak Handlings- og økonomiplan 2025-2028	Låneopptak	Gjeld ordinær drift Gj.nedbet 26 år	Gjeld til VAR	Starttår	Sum Gjeld	
Saldo 01.01.2025		810 762 648	310 865 442	107 031 104	1 228 659 194	
Ber.ekstraord.avdr., salg av anleggsmidler		-	-	-	-	
Avdrag		32 560 749	12 484 556	5 407 535		
Låneopptak 2025	245 581 000	158 490 000	63 091 000	24 000 000	5 014 407	
IB 01.01.2026		936 691 899	361 471 886	125 623 569	1 423 787 354	
Ber. Ekstraord. Avdrag - 80% av salg tomter		-	-	-	-	
Avdrag		37 618 149	14 516 943	6 176 766		
Låneopptak 2026	111 803 200	70 303 200	21 500 000	20 000 000	5 885 464	
IB 01.01.2027		969 376 951	368 454 943	139 446 803	1 477 278 697	
Ber. Ekstraord. Avdrag - 80% av salg tomter		-	-	-	-	
Avdrag		38 930 801	14 797 387	6 945 997		
Låneopptak 2027	78 210 000	33 610 000	24 600 000	20 000 000	6 533 083	
IB 01.01.2028		964 056 149	378 257 556	152 500 807	1 494 814 512	
Ber. Ekstraord. Avdrag - 80% av salg tomter		-	-	-	-	
Avdrag		38 717 114	15 191 066	7 715 227		
Låneopptak 2028	35 110 000	9 610 000	5 500 000	20 000 000	7 144 663	
UB 31.12.2028		934 949 035	368 566 489	164 785 579	1 468 301 103	
Sum avdrag		Ordinær drift	VAR	Sum	VAR i % av total	
2025		32 560 749	12 484 556	45 045 305	27,7%	
2026		37 618 149	14 516 943	52 135 092	27,8%	
2027		38 930 801	14 797 387	53 728 188	27,5%	
2028		38 717 114	15 191 066	53 908 181	28,2%	
Sum renter						R med husbank
2025		33 241 269	11 937 233	45 178 502	26,4%	50 192 909
2026		38 404 368	13 880 520	52 284 888	26,5%	58 170 352
2027		35 866 947	14 148 670	50 015 617	28,3%	56 548 700
2028		33 741 965	14 525 090	48 267 055	30,1%	55 411 718
Sum renter og avdrag						R/A med husbank
2025		65 802 017	24 421 789	90 223 806	27,1%	95 238 214
2026		76 022 516	28 397 464	104 419 980	27,2%	110 305 444
2027		74 797 748	28 946 057	103 743 805	27,9%	110 276 888
2028		72 459 080	29 716 157	102 175 236	29,1%	109 319 899

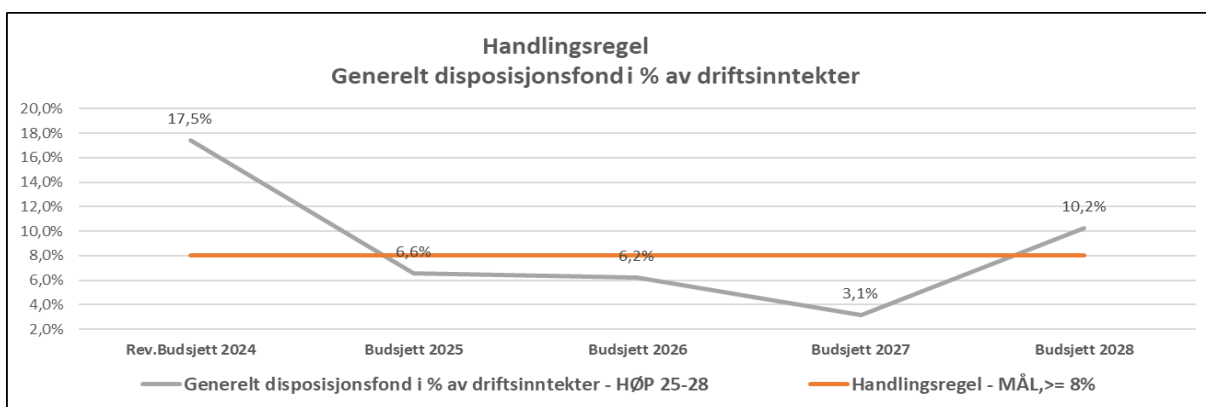
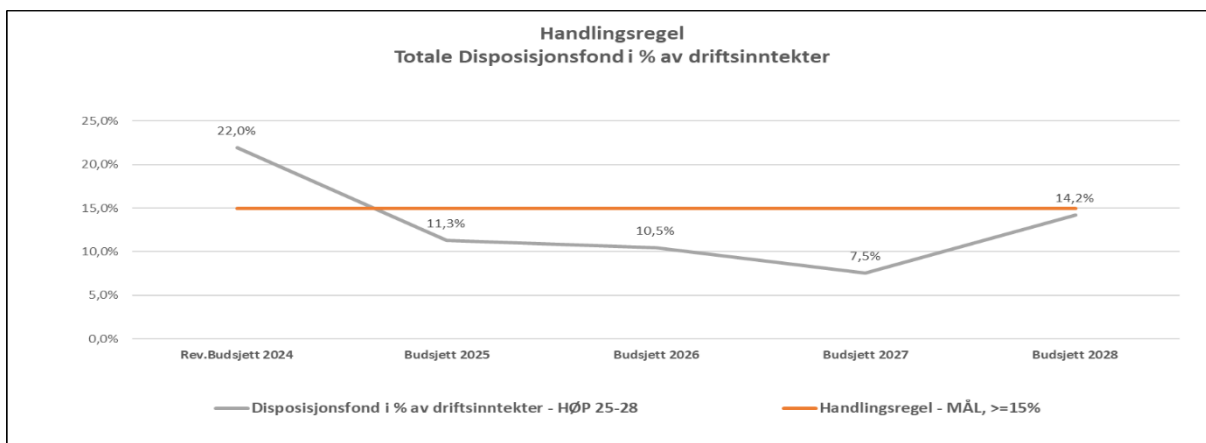
Handlingsregelen om *netto driftsresultat i prosent av sum driftsinntekter eksklusiv VAR-sektoren* skal være på minimum 1,0%. Dette målet oppfylles ikke i kommunedirektørens forslag i årene 2025-2027, men i 2028 som følge av større overføringer fra Havbruksfondet. Gjennomsnittet for perioden ligger på 0,3 % som er over kravet i handlingsregelen.

Den siste handlingsregelen om nivå på disposisjonsfondet er todelt. Det ene går på *totale disposisjonsfond i % av driftsinntekter* og det andre den delen av samlet disposisjonsfond som ikke relateres til bestemte formål (*generelt disposisjonsfond i % av driftsinntekter*).

Kommunens samlede disposisjonsfond har p.t. et nivå som er over målsettingen på 15%. I slutten av perioden vil fondet derimot ligge på 14,2%, noe som er under målsettingen i handlingsregelen. Dette fordi det er foreslått brukt kr 50 mill. av fondet til nedbetaling av lån/unnløst å ta opp tilsvarende lån. Begrunnelse for dette er skrevet i slutten av saksframlegget. Det var i opprinnelig plan for 2025 lagt inn kr 75 mill. I kroner betyr dette et fond på kr 118,4 mill. i 2028. Det generelle fondet ligger på 10,2 % i slutten av perioden. Målsettingen er 8% eller høyere.

Under følger status handlingsregler for total og «frie» disposisjonsfond basert på kommunedirektørens forslag:

Netto bruk og avsetning til fond er i hele perioden 2025-2028 beregnet slik:

Disposisjonsfond HANDLINGREGEL >= 15%	2025	2026	2027	2028
Saldo 01.01 - tusen kr	160 087 560	78 609 264	81 506 295	56 381 334
Budsjettert bruk av disposisjonsfond	-81 478 296	0	-25 124 961	0
Budsjettert avsetning til disposisjonsfond	-	2 897 031	-	62 009 713
Saldo 31.12 - HANDLINGREGEL >=15%	78 609 264	81 506 295	56 381 334	118 391 047
Sum driftsinntekter (tusent kr)	697 296	777 838	748 495	835 217
Disposisjonsfond i % av driftsinntekter	11,3%	10,5%	7,5%	14,2%

Avsetning til disposisjonsfond fordrer i stor grad av vi får inntekter fra Havbruksfondet og produksjonsavgift landbasert vindkraft. Dette betyr igjen at kommunen er avhengig av disse inntektene for å gå i driftsmessig balanse. De tallene som ligger til grunn her er de som ble vedtatt etter revidert HØP2024-27 i juni 2024. Disse inntektene er beregnet med disse størrelsene i perioden 2025-2028:

BESKRIVELSE AV DRIFTSNIVÅ	Handlings- og økonomiplan 2025-2028 - FORSLAG							
	Regnskap 2021	Regnskap 2022	Regnskap 2023	Revidert Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027	Budsjett 2028
Driftsnivå, ekskl. VAR	-358 mill.	-384 mill.	-417 mill.	Prognose -447 mill.	-477 mill.	-494 mill.	-493 mill.	-494 mill.
Skatt	161 mill.	172 mill.	166 mill.	184 mill.	189 mill.	200 mill.	202 mill.	204 mill.
Inntektstjevnin	15 mill.	26 mill.	25 mill.	17 mill.	27 mill.	17 mill.	18 mill.	18 mill.
Rammetilskudd	158 mill.	164 mill.	192 mill.	206 mill.	226 mill.	237 mill.	250 mill.	264 mill.
Eiendomsskatt	22 mill.	22 mill.	21 mill.	18 mill.	15 mill.	15 mill.	15 mill.	15 mill.
Renteinntekter	3 mill.	4 mill.	9 mill.	9 mill.	9 mill.	9 mill.	9 mill.	9 mill.
Utbytte	6 mill.	6 mill.	8 mill.	4 mill.	5 mill.	5 mill.	5 mill.	5 mill.
Renter og avdrag (ekskl. VAR)	-32 mill.	-35 mill.	-45 mill.	-55 mill.	-70 mill.	-82 mill.	-80 mill.	-77 mill.
Rentekomp.	2 mill.	2 mill.	3 mill.	2 mill.	2 mill.	2 mill.	2 mill.	2 mill.
Sum frie inntekter minus renter og avdrag	335 mill.	335 mill.	361 mill.	378 mill.	402 mill.	402 mill.	419 mill.	438 mill.
Manko/underdekning i drift	-23 mill.	-23 mill.	-39 mill.	-61 mill.	-75 mill.	-92 mill.	-74 mill.	-56 mill.
Havbruksfond/Produksjonsavgift/grunnr.skatt	21 mill.	73 mill.	29 mill.	106 mill.	44 mill.	95 mill.	49 mill.	118 mill.
Overføring til investeringsregnskapet	5 mill.	1 mill.	29 mill.	0 mill.	50 mill.	0 mill.	0 mill.	0 mill.
Netto-avsetning til/-bruk av disp.fond	-7 mill.	49 mill.	-39 mill.	45 mill.	-82 mill.	3 mill.	-25 mill.	62 mill.

For å oppfylle kravene i handlingsreglene, og på sikt skal gjøre oss mindre avhengige av disse inntektene, er det helt nødvendig å gjennomføre driftstilpasninger i planperioden. Dette er beløpsmessig satt til et nedtrekk på kr 10,0 millioner i 2025 og som har driftskonsekvens hele perioden. Konsekvenser av dette er omtalt i HØP2025-28.

Driftsnivået i organisasjonen

Politisk vedtatt nedtrekk på kr 10 mill.

I HØP 2024-27 ble det lagt inn et nedtrekk på 10,0 mill. på drift for 2025. Dette er forsøkt hensyntatt i driftsbudsjettet gjennom forslag til innsparingstiltak og nedtrekk på områdene. Hvilken betydning dette har å si for dagens tjenestetilbud er beskrevet under «Status og rammebetingelser».

Et nedtrekk på 10 mill. på drift i 2025 er svært krevende når tjenesteområdene overfor kommunedirektøren etterspør en total økning innenfor sine rammer på ca. 24 mill. etter lønns- og prisvekst. Kommunedirektøren vil likevel påpeke at det økonomiske driftsnivået er for høyt i forhold til inntektene i kommunen. Årsaken til at vi berger økonomien er pga. ekstraintekter gjennom Havbruksfondet, og at vi derfor kan avsette penger til disposisjonsfondet (partallsårs når utbetalingene er høyest). Uten disse ekstra midlene ville kommunen ha gått med 20-40 mill. i året siste 5 år og trolig enda mer utover i nåværende økonomiplanperioden (pga. høyere kapitalkostnader).

Kommunedirektørens forslag til innsparingstiltak for drift og tjenesteyting:

Område	Nedtrekk	Tiltak	Konsekvens
RO0 - Politisk	157.000	Da kommunestyret vedtok møteplanen for 2024 ble det lagt opp til reduksjon i antall møter. Dette har gitt reduserte utgifter til møtegodtgjørelser, refusjoner og bevertning. For 2025 videreføres samme antall møter som i 2024. Det er og noe enklere bevertning i forbindelse med møtene.	Driftsnivået på politisk blir på samme nivå som i 2024.
RO1 - Adm.	959.000	Mindre omfang av deponering av arkivmaterieill til IKA Trøndelag. Redusert omfang på anskaffelser av digitale hjelpemidler	Økt opphopning av arkivmaterieill i lokalt arkiv. Lavere grad av fornying og utskiftning av digitalt utstyr. Økt risiko rundt digital sikkerhet.
RO2 - Oppvekst	3.868.000	Nedtrekk gjøres etter fordelingsnøkkel på enhetene. Vurdere de ikke-lovpålagte oppgavene som eks. <ul style="list-style-type: none"> • Kjøkkenpedagoger • Miljøarbeider skole • Psykiske helse – barn og unge 	Nedprioriteringer på driftsbudsjettet vil få konsekvenser for tilbudet. Oppvekst har få ikke-lovpålagte stillinger. De ikke-lovpålagte stillingene våre er viktig for å kunne jobbe forebyggende og med tidlig innsats til barn og unge. Nedtrekk i de ikke-lovpålagte tjenestene kan føre til økt ressursbehov ved de lovpålagte oppgaver. Nedtrekk årsverk vil kun være mulig ved å fjerne ressurs som kjøkkenpedagog i barnehagene eller miljøveileder i skolen.
RO3 – Helse og Omsorg	3.608.000	Legge nede driften ved bomiljø3 i dagens form – tidsperspektiv 2 til 3 år	Basert på kunnskap om daglig drift i organisasjonen, KOSTRA tall for bemanning og effektivitetstall hentet fra

		<p>Overføre deler av slikt tjenestetilbud – med kompetent bemanning – til kommunens 11 samlokaliserte leiligheter ved Hitra borettslag (Blåfjell)</p> <p>Vurdere å utsette utbygging av nytt sykehjem opp mot 2030</p> <p>Reduserte investeringer konverteres til økt bemanning innen omsorg – grovt beregnet 8 til 10 årsverk – til å dekke tilbud til de med største bistandsbehov uavhengig av bosted</p> <p>Gjennomføre omstilling «Bo trygt hjemme lengre»</p> <p>Bygge om bomiljø 3 til: demente med store behov for tilrettelegging – 4 til 6 plasser for eldre med spesielle behov – 4 til 6 plasser</p> <p>Det bør da fortrinnsvis utarbeides en helhetlig plan for bruk av eksisterende rom ved Helsetunet.</p>	<p>Kommunebarometeret er konklusjonen at reduserte rammer for helse og omsorg må skje gjennom bortfall av tjenester og tjenestetilbud, fortrinnsvis slik at forebyggende og helsefremmende tiltak (fortsatt) skjerms.</p> <p>Forslag til tiltak med innsparingskrav på mellom 6 og 10 millioner kroner:</p>
RO4 – PLM	88.000	Reduksjon av utgifter på områdene som ikke er under selvkostreglene, dvs administrasjon, landbruk, natur- og miljøforvaltning.	Færre ressurser på områder som fra før ikke er prioritert i budsjettssammenheng.
RO5 – Kultur	454.000	<p>Alle avdelinger: Stramme inn på bruken av vikarer.</p> <p>Kulturskole: Strammer inn på overtid, delt dagsverk, musikertjenester og innkjøp av utstyr.</p> <p>Kino: Mindre bruk av timelønnede, færre visninger i sommersesongen.</p> <p>Bibliotek: Kutt i innkjøp, nytt biblioteksystem som er vesentlig billigere enn det som brukes nå.</p> <p>Barne og ungdomsarbeid: Matbudsjett litt ned.</p>	<p>Færre aktiviteter på de ikke-lovpålagte aktivitetene.</p> <p>Færre kino-visninger og musikertjenester.</p>
RO6 – Eiendom/drift	865.000	<p>Reduksjon av vedlikehold og renhold på bygg/anlegg samt utgifter til vei/utseksjon.</p> <p>Vakant-stilling renhold 0,2 tas bort.</p> <p>Mindre justeringer.</p>	Vedlikehold på alle områder reduseres til et absolutt minimum. Etterselep vil bli enda mer synbart. Årsverksreduksjon renhold vil gi lavere kvalitet og lavere frekvens.
SUM	10.000.000		

Reduksjonen i driftsramme bidrar til at Hitra kommune reduserer bruk av fond med 10 millioner kroner i 2025 til inndekning på driften.

Utfordring: Driftsnivå vs. tildelt budsjetttramme

I tillegg til nedtrekk i drift som ligger innarbeidet på områdene i årets budsjettforslag, er det en større differanse mellom tildelt budsjetttramme og faktisk budsjett.

I årets tildelte budsjetttramme, som i utgangspunktet er en justering av fjorårets budsjett med lønns- og prisvekst for 2025 er det svært utfordrende, for ikke å si umulig, å komme i mål med tildelte budsjettmidler.

Kommunedirektøren ser ikke at det vil være mulig å opprettholde dagens tjenestenivå innenfor budsjetttrammene og konsekvensen vil være lavere tjenesteyting til våre innbyggere. Våre tjenesteområder har en manko på 22,4 mill. for å kunne opprettholde dagens tjenester. Det er i hovedsak fem områder hvor vi sliter med å komme i mål; Administrasjon, Oppvekst, Helse og omsorg, Eiendom og drift og Brann/Feiing. Det er flere årsaker til dette, men Kommunedirektøren vil trekke frem følgende hovedposter:

- Inntektsbortfall på 9,1 mill. innen Helse og Omsorg
- 4 nye årsverk tilført Oppvekst pga. åpning av ny friluftsavdeling på Barman barnehage. Det ble omfordelt kr 1 mill. i revidert HØP2024-2027, men denne er ikke lagt inn med varig virkning fra 2025
- Økning i lønnsutgifter til lærlinger (flere lærlinger) OG mindre refusjon fra fylkeskommunen på disse (overbudsjettet i 2024). Plassert organisasjonsmessig under RO1 - administrasjon.
- Økning i IT-lisenser og gebyrer blant annet på grunn av økt fokus på digital sikkerhet
- For lavt budsjett på en del faste poster innenfor Eiendom og drift (kommunale avgifter, leieutgifter), samt tilført 0,25 % stilling i forbindelse med Villa Vikan.
- For lavt budsjett iht. til vertskommuneavtalen på Brann og feiing med Orkland kommune, i tillegg til uforutsett utgift til 110-sentralen som må tas utenfor denne avtalen.

Full begrunnelse og konsekvenser av dette ligger under «status og rammebetingelser» i HØP2025-28.

Med bakgrunn for dette foreslår derfor kommunedirektøren i budsjettforslaget å redusere tidligere vedtatte forslag om å bruke 75 millioner fra disposisjonsfond til overføring drift med kr 25 mill. Kommunedirektøren har derfor i dette forslaget redusert dette beløpet til kr 50 millioner, hvilket vil si tilsvarende sum i økt låneopptak i 2025. Folkevalgte bes derfor om å ta et standpunkt til om de vil være med på dette, eller om tidligere vedtak om 75 mill. skal stå. Konsekvenser ser dere i tabellen som ligger i «status og rammebetingelser».

Kommunedirektøren anbefaler med dette at Hitra formannskap godkjenner det framlagte høringsdokumentet til handlings- og økonomiplanen for 2025-2028. Formannskapets forslag sendes til høring til følgende råd og utvalg, og må behandles i løpet av uke 46 og 47:

- Utvalg helse og omsorg
- Utvalg oppvekst
- Teknisk Utvalg – plan, landbruk og miljø

- Hitra trafikksikkerhetsutvalg
- Hitra ungdomsråd
- Råd for personer med funksjonsnedsettelse
- Hitra eldreråd